

Voorwoord XI

Inleiding

Wat bezielt ons? 1

- 1 **Het belang van de filosofie voor het denken over Verlangen'** 5
 - Inleiding 5
 - 1 Het oorspronkelijke domein van de filosofie 5
 - 1.1 De analogie tussen filosofie en geneeskunde 6
 - 1.2 Filosofische reflectie op existentiële vragen 8
 - 2 Verlangen en zingeving 10
 - 3 De kloof tussen realiteit en ideaal 10
- 2 **Verhalen van onze voorouders** 13
 - Inleiding 13
 - 1 Mythen en Symbolen 13
 - 1.1 Mythen 13
 - 1.2 Symbolen 14
 - 2 Mythische symboliek
 - Eros, Dionysos, Oedipus, Medea en Narcissus 15
 - 2.1 Eros 15
 - 2.2 Dionysos 17
 - 2.3 Oedipus 19
 - 2.4 Medea 21
 - 2.5 Narcissus 21
- 3 **De thematiek van het verlangen in het werk van Plato: eros** 23
 - Inleiding 23
 - 1 Plato's 'dualisme' buiten en binnen de mens 23
 - 2 Plato's verhalen 24
 - 2.1 De grot 25
 - 3 Eros 26
 - 3.1 Het Symposium 27
 - 3.1.1 Het verhaal over eros 27
 - 3.2 De Phaedrus 31
- 4 **De thematiek van het verlangen bij Nietzsche: het apollinische en het dionysische** 36
 - Inleiding 36
 - 1 De tragische filosoof 36
 - 1.1 Leven 36
 - 1.2 Werk 37
 - 2 Nihilisme 39
 - 2.1 Aldus sprak Zarathustra 39
 - 2.2 De dwaze mens 41
 - 2.3 Voorbij het nihilisme: de 'grote gezondheid' 42
 - 3 Het apollinische en het dionysische 43
 - 3.1 Het apollinische 43
 - 3.2 Het dionysische 44
 - 3.3 Zoeken naar evenwicht 45
 - 4 De pijn van het verlangen 46
- 5 **De thematiek van het verlangen in de psychoanalyse: Freud en Lacan** 48
 - Inleiding 48
 - 1 Freud 49
 - 1.1 Miss Lucy R. 50
 - 1.2 Ich, Es en Über-ich 52
 - 1.3 Eros en Thanatos 54

2	Lacan	55
	2.1	De imaginaire fase 56
	2.2	De symbolische fase 58
	2.3	Verlangen betekent vrijheid 59
6	Tussenbalans: het kwetsbare verlangen	61
	Inleiding	61
1	Symboliek, emoties en praktische gerichtheid	61
	1.1	De omschrijving van 'verlangen' en de formulering van de centrale vraag voor de diverse denkers 63
2	Plato	63
	2.1	Plato's antwoord op de centrale vraag 65
	2.2	Nietzsche 66
	2.2.1	Nietzsche's antwoord op de centrale vraag 68
	2.3	Freud 69
	2.3.1	Freuds antwoord op de centrale vraag 71
	2.4	Lacan 72
	2.4.1	Lacans antwoord op de centrale vraag 73
3	Voorlopige conclusies	74
7	Psychopathologie: nadenken over het gekwetste levensverlangen	77
	Inleiding	77
1	Pathos als 'ziekte' of 'stoornis'	77
	1.1	Pathos als 'aandoening' of 'lijden' 78
	1.2	Pathos als 'passie' 78
	1.3	Het dubbelkarakter van een pathologie lijden en overleven 79
2	Psychopathologie nadenken over het gekwetste verlangen	80
8	Meervoudige kwetsbaarheid	82
	Inleiding	82
1	Pathologische kwetsbaarheid	82
	1.1	Een bijzondere individuele kwetsbaarheid 83
	1.2	Een riskante spiegelverhouding met de primaire identificatiefiguren 85
	1.3	Een pathogene culturele context 86
	1.4	De algemeen menselijke, existentiële, kwetsbaarheid 87
	14.1	De eerste fundamentele verbazing 87
	14.2	Voorafgaand aan de verbazing 88
	14.3	Van verbazing naar kwetsbaarheid 90
	14.4	De oorsprong van het verlangen 92
2	De existentiële thema's in hun pathologische vorm	94
9	Dwangmatig leven in angst	96
	Inleiding	96
1	Ons 'ik-ideaal' beeld en 'ideaal-ik' beeld	96
2	Het onevenwichtige zelfbeeld in de dwangmatige persoonlijkheidsproblematiek	97
3	Dwangmatige handelingen	98
4	Een rationalistische levensbenadering	99
5	Twee typen dwanggedachten	100
6	Affectieve ambivalentie	101
	6.1	Het verbod op affectieve ambivalentie 103
	6.2	Levensenergie wordt plichtmatige gehoorzaamheid 104
7	Behoefte aan morele almacht	105
10	Narcistisch en theateraal gedrag: het claimen van uitverkiezing	107
	Inleiding	107
1	De term 'hysterie' twee betekenissen en twee misverstanden	107
2	Een beschadigd zelfbeeld	108

3	Veiligheid en spanning in de uitverkiezing	109
4	Signalen van hysterie	111
5	Mogelijke ontstaansgronden	113
	5.1 De problematiek van het narcisme	115
	5.2 De theatrale persoonlijkheidsproblematiek	117
11	De borderline-problematiek: problemen met de grens	121
	Inleiding	121
1	De 'borderline' tussen neurose en psychose	121
2	De borderline als existentiële grens	122
3	De essentiële betekenis van de grens	122
4	Problemen in het omgaan met de grens	123
	4.1 Een problematische omgang met anderen	123
	4.2 Innerlijke leegte, verveling en pijn	124
	4.3 Een symbiotische affectieve band of eenzaamheid	125
	4.4 Een slachtofferhouding	126
5	Mogelijke oorzaken	127
	5.1 Een bijzondere individuele gevoeligheid voor prikkels	127
	5.2 Gebrek aan hechting	127
	5.2.1 Een grillige opvoedingssituatie	129
	5.2.2 Een verstikkende symbiotische band	129
6	Een onvermogen om de levensthema's vorm te geven	130
12	Depressiviteit: leven in onmacht	131
	Inleiding	131
1	Depressiviteit is meer en anders dan even (ge)-'depri'-(meer) zijn	132
	1.1 Draagkracht en draaglast	132
	1.2 Zelfmedelijden en zelfbeklag	133
2	Meerdere mogelijke verklaringen	134
	2.1 Een biologisch geconditioneerde individuele kwetsbaarheid	134
	2.2 Ontmoedigende verhoudingen met primaire identificatiefiguren	136
	2.2.1 De algemeen sociaal psychiatrische benadering	136
	2.2.2 De psychoanalytische benadering	136
	2.2.3 De gedragstheoretische benadering	137
	2.2.4 De cognitieve benadering	138
	2.3 Een deprimerende familiale- en culturele context	139
13	De problematiek van de psychose: op de vlucht voor het kwaad	142
	Inleiding	142
1	Overweldiging door een kwaadaardige buitenwereld en verlies van het 'ik'	142
2	Indringende beelden en gedachten	143
	2.1 De werkelijkheid van waanbeelden	143
	2.2 Het idee dat gedachten ongewenst ingebracht, onttrokken of uitgezonden worden	144
3	Op zoek naar een veilig domein	145
4	De mogelijke betekenis van psychosegevoeligheid	146
14	De kunst van het verlangen	149
	Inleiding	149
1	Passie en Persoonlijkheid	149
2	Het tragische heimwee in de pathologie: een dwingende behoefte aan de verloren magische almacht	151
3	Levenskunst en verlangen	153
	3.1 De filosofie van de levenskunst	153
	3.2 Authentieke levenskunst: de kunst van persoonlijke originaliteit én	

	samenleven	154
4	De paradox van het Verlangen	155
5	De kunst van het verlangen: het juiste midden tussen passie-fobie en passie-manie	157
	Noten	160
	Literatuur	162